

reveža s sabljo po glavi udaril, njegov polkovnik, Reuter, pa je nekoč kar de facto uvedel čez noč izjemno stanje, dal vse strojne puške nabasati, poslal na cesto cel oddelček in pustil več meščanov, med njimi celo državnega odvetnika, prijeti in v vojaško klet zapreti.

Kakor se vidi, je celo stvar začel nezreli in domišljavi poročnik. Njegov nastop je tembolj obsodben vreden, ker so alžaska tla jako vroča. Dežela ni po mišljenju ne nemška ne francoska, na vsak način pa ne mara Prusov in je komaj pred kratkem dobila ustavo. Alžacane je treba počasi in izlepa pridobiti za nemško gospodstvo, ker se jim je pod Francozi dosti bolje godilo in so s francosko kulturo še danes v živem stiku. Razpoloženje alžaskega ljudstva pa je za Nemčijo približno tako važno kakor je n. pr. za nas mišljenje bosanskega prebivalstva. Zato častnik, ki tako žali cel narod, ne spada v alžaske polk, na vsak način pa zasluži kazni, da se takih manir sploh odvadi. S Forstnerjem pa se je ravno narobe zgodilo. Kaznovali so rekrute, ki so povedali, kako lepo jih poročnik vzgaja, poročnik nalašč pustili, da je širil dalje, se dogovorili, da bodo civiliste dražili naprej in končno so si oficirji brez resničnega povoda sami prisvojili eksekutivno in kazensko oblast, kakor da bi postavili, organov za javni red in mir in sodnikov ne bilo.

Državni zbor je odločno zahteval zaščeno. Forstner je bil nato na par dni obsojen in dotični polk iz Saverne prestavljen. Medtem je pa vojaška stranka potom najvišjih glav storila vse, da celo zadevo zopet narobe obrne. Polkovnik Reuter, ki je uveden v Saverne obsedno stanje, je bil od vojaškega sodišča oproščen, češ da se ni zavedal, da nima prav, če je storil vse, da častnike pred žaljenji brani, nato pa je bil še Forstner od višje instance oproščen.

Stvar je zelo resna. Na podlagi te razsodbe bo odslej na Nemškem vsak oficir, ki bo domneval, da je v svoji stanovski časti žaljen, lahko posegel po najsikrajnejših sredstvih, naj mu n. pr. tudi kak fantalin samo jezik pokaže. Vsak komandant bo, ako se mu bo zdelo, da civilna oblast zadosti ne štiti njegovih oficirjev, smel dati nabasati strojne puške in poslati nad meščane patrulje, da jih polove. Samo, da v dobri veri dela! Vse je torej odvisno le od tega, kako on razume svojo čast in svojo oblast. Obstoječa postava in ustava je tu brez pomena. Torej približno tako, kakor dela v Turčiji Enver beg, ta najvernejši učenec moderne pruske šole.

Ta pruska vojaška samovoljnost se pa bo kruto maščevala. Ves svet danes Nemčijo zavoljo tega sovraži. Ona je največ kriva, da Evropa ječi pod težo bremen za militarizem. Če kultura in civilizacija še kaj veljata, potem bo enkrat konec te brutalnosti, ali zlepa ali zgrda. Saveranski slučaj je namreč tipičen. Brutalnost je nemško orožje povsodi. Kadar se ta stre, se bomo tudi Slovani v Avstriji oddahnili.

Po svetlu.

OJACEVANJE AVSTROGRSKE ARMADJE.

»Fremdenblatt« poroča, da se bo morarično moštvo do leta 1920/21 pomnožilo tako, da bo takrat šlo 27.000 v miru prezentnih mož. Letos bo šlo moštvo 16.000. Število ladjam pridelenih častnikov se že s 1. januarjem t. l. pomnoži za 101, onih v lokalni službi pa za 11. Pomnoži se nadalje domobranska artilerija, ki šteje zdaj osem poliskotopniških in osem havbičnih divizij. Jeseni tega leta se pretvorijo vsaka divizija v polk. To bo l. 1917 dovršeno. »Reichspost« poroča, da se je lanske leto ustanovilo 100 novih strojnopuškinih oddelkov.

MADJARIZACIJA HRVATSKE.

Zagreb. »Obzor« trdi, da grof Tisza pritiska, da bi se na Hrvatskem otvorilo 40 novih madjarskih šol.

RUSKI SPIONI.

V Krakovu so zaprli osem ruskih vojunov.

RUSIJA SE PRIPRAVLJA.

Pariz. Izpopolnitev železniškega omrežja v zapadni Rusiji bo tako obsežno, da bo Rusija od Francije v kratkem zahtevala zopet 600 milijonov.

ENA MILIJARDA IN POL ZA ARMADO NA FRANCOSKEM.

Pariz. Vojni minister je proračunal izdatke za armado in njeno izpopolnitev, ki se imajo izvesti v teku sedmih let, na več kot eno milijardo in pol.

OBOROŽEVANJE ANGLIJE.

London. V portsmouthski ladjedelnici začno te dni graditi 5 novih križark razreda »Royal Sovereign« po 26.000 ton in z 8 topovi kalibra 38.1 cm.

ODLIKOVANO NASILJE.

Berolin. Polkovnik Reuter je od cesarja odlikovan z redom Rdečega Orla III. razreda z vrbico.

ŠTRAJKUJOČI IZGREDI NA PORTUGALSKEM.

Lizbona. Štrajkovci so tri vlake s tira vrgli. Več republikanskih gardistov je bilo ranjenih.

SMRTNA OBSODBA ZASTRUPLEVALCA.

Frankobrod ob Mainu. Končana je glavna razprava proti zastrupljevalcu Hopfu. Poročniki so potrdili vprašanje, da je umoril prvo ženo, ter izkušal umoriti drugo in tretjo ženo in dva otroka. Hopfa je nato sodišče obsodilo na smrt, zaradi poizkusenih umorov pa na petnajst let težke ječe, ter na izgubo državljanских pravic in na policijsko paznjo. (To je mogoče vsled tozadevnih nezmiselnih določb nemškega kazenskega prava.)

V PIJANOSTI UKAZAL NADPOROČNIK SVOJEGA PRIJATELJA NADPOROČNIKA USTRELITI.

Krakov. Novine poročajo, da so zaprli arteljerijskega poročnika Hausmanna in njegovega slugo. Kakor znano, se je prvotno poročalo, da je Hausmann vsled nesrečnega slučaja ustrelil nadporočnika Zieglerja. Zdaj pa trdijo, da sta se častnika, ki sta bila pijana, sprla in da je Ziegler Hausmanna razžalil. Hausmann je nato pozval svojega častniškega slugo, mu dal revolver in mu ukazal, naj Zieglerja ustrelji, kar je sluga tudi storil. (Lep človek!)

NOVAČENJE VOJAKOV V ANGLIJI PO INSERATIH.

London. V Angliji služijo v armadi le prostovoljci; brambne dolžnosti nimajo. Zdaj Angleži zopet svojo armado izpopolnjujejo. Vojna uprava objavlja v listih velike več strani obsegaajoče inserate, s katerimi vabi prostovoljce, da naj poskusijo v armadi služiti.

VOLKOVI POZRLI CELO DRUŽBO.

Odessa. Blizu Grodna so volkovi napadli izletniško družbo 8 ljudi in vse požrli.

KONEC LAHKOMISLENKE.

Budimpešta. Truplo, ki je je te dni Donava vrgla na suho, je agnoscirano kot truplo lahkomišljenke Emilije Turcsany, ki je bila znanca nekega bogatega dunajskega tovarnarja s pohištvo. Ženska je bila zadržana.

Budimpešta. Policiji se je posrečilo izslediti morilca lahkomišljenke Elze Turcsany v osehah gospodinje Roze Kopory in nekega Gustava Nicka, ki sta dotično žensko v postelji zadavila, jo oropala vseh blagov, jo stlačila v zaboj in vrgla v Donavo.

Budimpešta. Zasliševanje gospodinje Roze Kobari in njenega ljubimca Nicka je trajalo vso noč. Umor je bil že pred daljšim časom sklenjen. Nick je prišel že v četrti večer v stanovanje Turcsanyjeve, pa je ni dobil doma. V petek večer je prišel v kuhinjo. Tukaj je bil dogovor o zadnjih podrobnostih. Turcsanyjeva je šla kratko pred 8. zvečer v posteljo. Kmalu nato je prišla Kobarijeva z nekim računom v spalnico. Tisti hip, ko je ugasnila električno luč, je planil Nick v sobo. Med njim in napadeno se je vnel hud boj. Naposled ji je vrgel brisačo okoli vratu in jo je zadavil. Potem sta Nick in Kobarijeva odprla blagajno in si razdelila plen. Drugo jutro sta odnesla truplo v kočari do Donave in sta ga vrgla v vodo. Aretiranega delavca Langsa so še ponoči izpustili.

DVE NESREČE OBENEM.

Newyork. Iz Lime je došla brzjavka, da je mesto Calao pokopal silen morski val in da se je vrhutega čutil močan potres.

MESTO CASTELL GUYDIALMO POGORELO.

Rim. Mesto Castell Guydialmo je skora popolnoma pogorelo. Prebivalci, 3000 oseb, so brez strehe.

HUDA ZIMA.

Inomost. Prometne ovire radi snega so razven na Mittenwaldski železnici odstranili. Tudi čez Arl se promet z največjim naporom vzdržuje, dasi leži sneg n. pr. v Langenu dva in pol metra visoko.

Reka. V Kvarnerih je te dni divjala huda burja. Parniki prihajajo deloma s petimi urami zamude.

Bruselj. V dolini Vesdre so povodnji več milijonov škode povzročile.

London. V državi Newyork in v državah okoli velikih jezer in v Kanadi je taka zima, kakršne ne pomnijo še tam ljudje. V Newyorku je 22° C pod ničlo. Veliko ljudi je zmrznilo.

New-York. Temperatura znaša tu — 28° C. 18 oseb je zmrznilo. Promet po cestah je vsled viharja onemogočen.

Odessa. Na črnem morju divja vihar. V Odessi je vihar razrušil obrambni jež pred pristaniščem za žito.

Bruselj. V celi Belgiji vlada silen mrz. Tu so pobrali 26 zmrznjenih oseb. Promet v pristanišču je ustavljen. Belgrad. V Srbiji vlada nenavadno huda zima; zadnje dni je zmrznilo 10 oseb. Od povsodi se poroča o snežnih zametih; na progi Paračin — Zaječar je sneg zasul dva vlaka. Potnike in uslužbence so rešili, vlaka sta pa še vedno zarita v snegu.

Tiskarske iznajdbe.

Iz Berolina prihajajo poročila o dveh iznajdbah, ki sta zanimivi glede na stavko črkostavcev v Avstriji. Prvo iznajdbo je patentirala družba brzostavnih strojev. Pri tej iznajdbi stavi stavni stroj samostojno rokopis in je črkostavec popolnoma iz obrata ločen. Rokopisa ne pišejo pri teh strojih uredniki ročno ali z navadnim strojem marveč s posebno izpopolnjenim pisalnim strojem, ki pa ne piše črk z barvo, marveč preluknja papir. Preluknjani papirji se utrdje na navadni stavni stroj (linotipe ali monoline), ki se nahajajo zdaj v vseh večjih tiskarnah (tudi naša »Katol. tiskarna« ima 3 linotipe), na katerih se po elektromagnetnem načinu tastura razkroji in se črke ali matrice same v vrsto postavijo. Novi stavni stroj ne prihrani samo stavca pri stavnem stroju, marveč dela tudi dvakrat hitreje, kakor najspretnější stavec pri stavnih strojih. En sam mož lahko nadzira šest stavnih strojev.

Druga važna iznajdba so pa stavni stroji, ki stavijo inserate. Stroje, ki inserate stavijo, vporabljajo že več let, a stavili so z njimi zgolj takozvana mala naznaila, ker so mogli staviti le takozvani dvanajst kegelnatih točk. Znana Mergenthalerjeva tvornica v Berlinu je pa zdaj izdelala stroj z dvema in s tremi skladišči za stavljenje inseratnega in akcidenčnega stavka. Ti stroji režejo akcidenčne in frakturne verzalije do 46 točk; torej šestkrat večje črke kakor so zdaj v časopisju običajne. Ker se lahko vporabljajo tudi krasnotiski in kliseji, se lahko na teh strojih stavijo najrazličnejši inserati. V Nemčiji že tri ali štiri tiskarne vporabljajo nove stroje.

Razne stvari.

Cerkveni letopis za leto 1914 je izšel in je izredno skrbno in natančno urejen, kar se pozna zlasti v pravilni pisavi krajevnih imen. Bakrorez nam kaže sliko papeža Pija X., ki je 259. naslednik sv. Petra; sedaj je v 79. letu. Sv. kolegij je sestavljen iz 5 kardinalov škofov, 43 kardinalov duhovnikov in 7 kardinalov diakonov; eden je in petto rezerviran. Od teh je 30 Italijanov in 25 inozemcev; med temi so zastopane posamezne države tako-le: Francija 6, Avstro-Ogrska 5, Španija 4, Severna Amerika 3, Velika Britanija in Irska 2; Nemčija, Holandska, Portugalska, Južna Amerika in Belgija imajo vsaka po enega kardinala v sv. kolegiju. V seznamu katoliške hierarhije, razdeljene po ozemlju, stoji na prvem mestu Albanija, ki ima razen škofarstva metropole eno nadškofijo, tri škofije in eno opatijo nullus. Otoki Arhipelaga, ki so trenutno v rokah Italije, se navajajo kot Turčiji podložni. Vsega šteje katoliška cerkev 14 patriarhalnih sedežev, 208 nadškofij, 847 škofijskih sedežev, 546 titularnih škofij, 12 apostolskih delegacij, 164 apostolskih vikarijev, 65 apostolskih prefektur in 22 neposredno sv. stolici podrejene dieceze, 37 apostolskih kata Pija X. je bilo na novo ustanovljenih: 18 nadškofij, 53 škofij, 4 neposredno sv. stolici podrejene dieceze, 37 apostolskih vikarijev in 34 apostolskih prefektur. Med zastopstvi posameznih držav pri sv. stolici ni bilo v minulem letu nobenih izprememb, pač pa je sv. stolica popolnoma nuncijaturno mesto v Venezueli. V Rusiji in Rusiji sv. stolica nima diplomatskih zastopnikov, dasi imata ti dve deželi svoji zastopstvi pri Vatikanu; nasprotno pa ima sv. oče svoje zastopnike na Holandskem, Portugalskem in v Venezueli, katere države nimajo svojih poslanikov pri Vatikanu. Med cerkvenimi naučnimi zavodi se nahaja novo papeško semenišče v Rimu pod vodstvom kardinalnega vikarja Pompilija. V Ivry. To sta: Pierre Gerlier, častni predsednik katol. mlad. organizacije in Maurice Gailhard-Bancel, sin podpredsednika katol. mladinske zveze. Gotovo vesel dogodek v Franciji, kjer silno pomankuje duhovskega naraščaja.

Naseljevanje v Novi Srbiji. Srbsko notranje in narodnogospodarsko ministrstvo sta sporazumno sklenili, da se na takozvani muhadžirskih posestvih v novih krajih naselijo revni ljudje iz stare kraljevine. Ta posestva je turška vlada začela bosenske aneksije v naglici nakupila, da bi na njih naselila bosenske mohamedanske izseljence. Sedaj so ta posestva kot biva turška državna last prešla v last srbske države, ki jih bo uporabila v gori omenjenih svrhov. Prodajalka — milijonarka — redovnica. 1. januarja leto je stopila v samostan klarisarc v Edinburgu lady Julija Lyveden. Kljub svojim 35 letom velja še danes

za veliko krasotico. Pred 17 leti je bila lady Lyveden priprosta prodajalka v neki modni trgovini in ji je bilo ime Julija Emery. Nekega dne je prišel v trgovino 72-letni lord Lyveden, ki je bil tako slab, da so ga morali vedno voziti, ako je šel z doma. Lord se je zagledal v mlado prodajalko in nato vsak dan predsedel v trgovini po par ur; nakupil je na tucate ženskih klobukov, ki jih je razdelil med revna dekleta in žene. Konec je bil ta, da je revna prodajalka postala lady Lyveden. Zakon je bil bojda zelo srečen. Leta 1900 je lord umrl in zapustil ženi 40 milijonov premoženja. Nato je Julija živela na samotnem dvorcu popolnoma sama zase. Leta 1908 se je zaročila z nekim škotskim aristokratom, ki je pa iz neznanih vzrokov zaroko razdril. To je na Julijo tako delovalo, da je težko zbolela in bi bila skoro ob pamet. Ko je ozdravela, je sklenila iti v samostan, kar je sedaj tudi izvršila.

Upokojen slon. Z odstopom indijskega podkralja lorda Hardinga je stopil v pokoj tudi sloviti slon »Timouk« in indijska vlada mu je ob tej priliki naklonila dosmrtno pokojnino v znesku letnih 100 funtov sterlingov ali po naše 2400 K. To si je Timouh zaslužil, ko je lani ob neki veliki slovesnosti nosil na svojem hrbtu podkralja in njegovo soprogo in preprečil veliko nesrečo, ko je ključu bombnemu atentatu, ki se je ob tej priliki izvršil na podkralja, ostal miren. Tako-le je bilo: O priliki lanskega »durbana« je kot prvi šel v slavnostnem sprevodu največji in najlepši slon, ki so ga mogli najti v vsej Indiji — Timouh, za njim pa še sto drugih slonov. Za tako priliko živali silno okinčajo, kar se slonom — kakor trde služabniki — neizrečensko dobro zdi. Najbolj se je seveda postavil Timouh, ki je nosil podkralja in podkraljico; rilec, glavo in prsi so mu rmenom in rdeče pobarvali, na stegnih so mu visele svilene, zlato vezene preproge, noge je imel ovite z niz pravih biserov in smaragdov. Na hrbtu je nosil iz cizeliranega srebra kovan prestol — takozvano »hovdo«, v kateri sta sedela podkralj in njegova soproga, za njima pa dva sijajno oblečena služabnika, ki sta držala ogromno svileno pahljačo. Za Timouhom je šlo še sto približno enako okrašenih slonov z bogatimi indijskimi knezi na hrbtu. Ko je sprevid dospel v ozko Chandin-Chank ulico, v kateri se nahajajo samo enonadstropne hiše, se je nenadoma zaslišal pok in istočasno se je zasvetilo... Sprevid se je za hip ustavil. Podkralj se je nagnil k soprogi in ji rekel tiho: »To je bila bomba — kako ljubeznjivo! Ali si ranjena?« Lady Hardinge, blede, fina dama, odgovori istotako mirno: »Ne. In vi?« »Mislil, da ne; na vsak način moramo naprej.« Soproga dvigne roko, da bi svojemu možu popravila tropični klobuk, ki se mu je bil nagnil, in ob tej priliki zapazi, da ima podkralj na hrbtu veliko odprto rano. Za prestolom pa visi na slonu krvava noga — edini ostanek obeh služabnikov. Mirno obrne podkraljica svoj pogled od tega prizora in pogleda na množico. Medtem se je podkralj počasi nagnil naprej in se naslonil na slonov vrat — smrt mu je bila blizu. Ko je bilo vse zmešano in so se čuli vsepovsod klici na pomoč, je gospa Harding tiho dajala potrebna povelja in z blazinami podpirala soproga, dokler ga niso odnesli v palačo. In Timouh, na katerega so zarotniki najhujše računali, češ, da se bo prestrašil in zdviljal ter potegnil za sabo ostale slone, o čemer bi bilo uničenih nešteto življenj, — je stal mirno kakor skala, dasi mu je bomba raztrgala stegno; zato so ostali mirni tudi drugi sloni in namera zarotnikov je bila uničena. Svojo pokojnino je torej pošteno zaslužil.

— Davek na godala. Oblasti kantona Tessin v Švici so sklenile obdačiti vsa godala, pa bodisi, da so last tovarn bodisi privatnikov. Predlog je bil po dolgi debati sprejet.

Brezčičen brzojav v žepu. Inženir Hurm je iznašel majhen žepni aparat, s katerim se zamore v bližini velikih postaj za brezčično brzojavlanje (kakor je n. pr. na Eiffelovem stolpu v Parizu) vjeti redna časovna znamenja teh postaj. Aparat je previden z dvema po 2 m dolgima žicama, ki ju je treba zvezati s kako v zemljo vodečo plinovo ali vodno cevjo oziroma z anteno. Pa še priprostejše se lahko napravi; na prostem n. pr. zadostuje, da se ena žica spusti na zemljo, druga pa pritrdi na žepni nož, ki se zasadi v kak štor. Aparat se imenuje »ondofon« in je menda prav poceni; z žicama vred tehta samo 195 gramov.

NAROČAJTE VELIKE LEPE TROBARVNE PODOBE BREZMADEŽNE, ki imajo natisnjeno v trazen spomin na hrvaško-slovenski katoliški shod posvetitev slovenskega ljudstva Brezmadežni. V vsaki naši hiši bi morala viseti ta podoba. Posebno člani in članice Marijinih družb, šole, društva, županstva itd. naročite jih več skupaj. Ena podoba velja samo 1 krono. Naročila sprejema Slovenska krščanska socialna zveza v Ljubljani, Ljudski dom.